

Minister van Klimaat en Groene Groei
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Groningen	8 april 2025
Ons kenmerk	Z/25/080261
Contactpersoon	Daan Beltman
Uw publicatie van	26 februari 2025
Uw kenmerk	Staatscourant 2025, nr. 7633
Bijlage(n)	1

Onderwerp: Zienswijze tegen ontwerpprogramma PAWOZ

Geachte mevrouw Hermans,

Op 26 februari 2025 hebben wij kennisgenomen van het door u bekendgemaakte ontwerp-Programma Aansluiting Wind op Zee (hierna: PAWOZ). Dit ontwerp heeft u, gelet op uw kennisgeving van 27 februari 2025 (Staatscourant 2025, nr. 7925), vanaf vrijdag 28 februari 2025 tot en met donderdag 10 april 2025 ter inzage gelegd. Graag maken wij gebruik van de gelegenheid om hierop te reageren.

Brief met zienswijzen van regiopartners

Allereerst willen wij u verwijzen naar de zienswijze die wij samen met onze regiopartners indienen. Dat is de zienswijze met als dossiernummer: 2025-032908, die de provincie Groningen namens de regiopartners indient. Wij onderschrijven de zienswijzen die hierin zijn opgenomen. Naast deze brief willen wij u tevens een aantal specifieke zienswijzen toe laten komen die voor ons als waterschap van groot belang zijn om te betrekken bij de vaststelling van het definitieve PAWOZ.

Zienswijzen van waterschap Noorderzijvest

Voor waterschap Noorderzijvest geldt dat wij veel begrip hebben voor het feit dat er in het kader van het realiseren van de energietransitie en het behalen van klimaatdoelen door u maatregelen getroffen worden. Het waterschap heeft geen enkel bezwaar tegen het realiseren van een windpark op zee, maar wil u erop wijzen dat voor de aanlanding van de kabel de risico's op negatieve effecten op het watersysteem en het watersysteembeheer en de gevolgen daarvan, voldoende geborgd moeten zijn. We willen u daarom ter overweging de volgende zienswijzen meegeven:

1. Er bestaat een groot risico op onomkeerbare verzilting van het water- en/of bodemsysteem. TenneT heeft ons medegedeeld dat bij de aanlanding volgens de door u beoogde route het uitgangspunt voor de aanleg van het tracé is om gestuurd te boren en alleen open ontgraving toe te passen wanneer de ondergrond boren niet toelaat, zoals bij ondoorboorbare kleilagen, isolerende kleilagen of het doorkruisen van watergangen.

Echter, er is nog niets onderzocht over wat de gevolgen zijn indien de bodemgesteldheid niet in volledige staat wordt hersteld of hoe zilt bemalingswater wordt afgevoerd. Het toepassen van open ontgravingen vormt een groot risico op verziltingstoename van de bodem en het (grond)watersysteem met alle gevolgen van dien. Tijdens de review van de plan-MER en de deelrapporten hebben wij onze grote zorgen geuit over de vele risico's met potentieel omvangrijke gevolgen voor het watersysteem. Deze zorgen zijn echter niet afdoende beantwoord en zijn doorgeschoven naar de project-MER.

Voor ons is het een minimale voorwaarde dat al onze benoemde punten zorgvuldig worden meegenomen in de project-MER. Gestuurde boringen hebben deels andere risico's op verzilting, want grondwatervoerende pakketten worden doorboord en om de zoveel meter zal op verschillende zogenaamde moflocaties de kabel naar het oppervlak komen en verbonden worden met een nieuw stuk kabel. Het proces van het boren bevat aspecten die potentieel een risico kunnen vormen indien niet goed uitgevoerd: het grouten rondom de mantelbuizen, de wijze waarop en waar er wordt geboord of gegraven en met name de effecten op het (grond)watersysteem, dient in de project-MER daarom goed te worden onderzocht.

Wij maken ons grote zorgen over de mogelijke onomkeerbare schade aan het water- en bodemsysteem. Het is essentieel dat er niet wordt uitgegaan van aannames, maar dat er goed bewezen wordt dat negatieve effecten kunnen worden voorkomen of gemitigeerd.

2. De toekomstige aanwezigheid van deze kabel bedreigt onze beleidsontwikkeling om de brede kustzone op de lange termijn te realiseren. De gedachtevorming hierover is al door ons, samen met onze regiopartners, in gang gezet en hoort bij onze verantwoordelijkheid als betrouwbare HWBP-alliantiepartner om nu al na te denken over waterveiligheid na 2050. Afhankelijk van de locatie langs de Waddenkust kan gedacht worden aan de realisatie van een dubbele dijk principe als nieuw dijkconcept zoals we die nu al kennen als pilot nabij Bierum. Op een meer korte termijn speelt het reserveren van voldoende ruimte voor de toekomstige dijkversterking. Met de kamerbrief 'Water en Bodem sturend' van 25 november 2022 heeft het kabinet aangekondigd om samen met waterschappen, provincies en gemeenten de profielen van vrije ruimte te actualiseren. Aansluitend is het beslisdocument 'profiel van vrije ruimte' vastgesteld in het BO Water van 11 december 2024. Kabels in de grond kunnen een obstakel vormen bij dijkversterking. Voor het desbetreffende dijktraject 6-6 waar de aanlanding voorzien is, gaan een versterkingsopgave spelen binnen nu en 2050. Daarom willen wij u erop wijzen dat wanneer de kabel is aangelegd en het waterschap in de toekomst vanwege onze waterveiligheidsopgave genooddaakt is maatregelen te treffen zoals hierboven geschetst, de kosten voor het verleggen van de kabel voor rekening komen van de minister. De kosten en overlast kunnen beperkt worden door ervoor te zorgen dat de programma's HWBP en PAWOZ goed op elkaar worden afgestemd, mocht u toch besluiten de huidige voorkeursroute door te willen zetten. Immers, liever één keer bij de dijk werken, dan twee keer achter elkaar. Zo kunnen de maatschappelijke kosten enigszins beperkt worden.

3. Uit de stukken die gevoegd zijn bij het ontwerp-PAWOZ blijkt weliswaar dat bij open ontgravingen op perceelniveau de effecten op de zoetwaterlens en mogelijke toenemende verziltingsrisico's zijn geadresseerd, maar daarbij zijn onjuiste aannames gedaan. Daarnaast zijn

de mogelijk negatieve (geo)hydrologische effecten van gestuurde boringen op het grondwatersysteem niet in kaart gebracht. Het programma lijkt de effecten op het oppervlaktewatersysteem en specifiek het zoetwateraanvoersysteem niet mee te wegen. Ook in dat kader speelt het risico op een toename van verzilting een rol.

4. Ook blijkt niet uit de bijgevoegde documenten dat de effecten voor derden zijn onderzocht. Wij wezen bijvoorbeeld tijdens de review op de risico's van aantasting van de zoetwaterlens op de beschikbaarheid van zoetwater voor agrarisch gebruik. Echter vallen gevolgen voor bedrijfsvoering buiten de scope van de plan-MER. In dat kader zou het verstandig zijn om in het definitieve programma op te nemen dat er een schadefonds voor gedupeerden ter beschikking wordt gesteld. Schade door een toename van verzilting veroorzaakt door de aanlanding zal niet afgewenteld mogen worden op het waterschap. Daarvoor is de minister aansprakelijk.

6. De gevolgen van de aanlanding zullen ook hun weerslag kennen in de opgave van het waterschap om achteruitgang van de waterkwaliteit tegen te gaan en te zorgen voor verbetering van de waterkwaliteit om de KRW-doelen te behalen. Het programma lijkt ook deze effecten niet mee te wegen. Dit heeft met name consequenties voor de voorbereiding van de uitvoeringsfase. Er moet rekening mee worden gehouden dat een vergunning voor de werkzaamheden kan worden geweigerd doordat het niet toegestaan wordt om water dat vrij komt bij bemaling te lozen op het oppervlaktewatersysteem. Daarnaast mogen eventuele gevolgen van de aanleg voor de waterkwaliteit en daarmee KRW doelbereik niet ten laste komen van het waterschap.

7. Kortom, het gehele plan kent teveel onzekerheid over de uitvoeringsfase en het voorkomen van risico's, temeer dit ook niet helder is afgezet tegen alternatieve aanlandingsroutes. Dit is onvoldoende onderzocht. Immers, het is de vraag of en hoe negatieve effecten gemitigeerd kunnen worden in de uitvoeringsfase. Dit aspect had meegewogen moeten worden in de beoordeling die ten grondslag ligt aan de keuze voor de door de minister beoogde route en de vraag of dit daadwerkelijk het beste alternatief is met het minste risico op negatieve effecten op het watersysteem en watersysteembeheer en de gevolgen daarvan. Het is ons onvoldoende duidelijk waarom de "oostelijke routes", in het bijzonder de route met de tunnelvariant, gelet op risico's op het watersysteem en watersysteembeheer geen beter alternatief zijn.

Met vriendelijke groet,

Namens het dagelijks bestuur van
het waterschap Noorderzijlvest:

Roeland van der Schaaf, dijkgraaf

Bas Tammes, secretaris-directeur